

จุลสาร

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓

พฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑

ประโยชน์ถึงประชาชน

ผมเริ่มทำงานที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2507 ตอนนั้นก็มีอาจารย์ทองใบ อาจารย์บุญเอก ซึ่งทำงานอยู่ที่ภาคเหนือนี้อยู่แล้ว ผมออกเดินทางจากกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2507 และถึงเชียงใหม่ 23 มกราคม 2507 เป็นอาจารย์จากส่วนกลางคนแรกที่มาอยู่เชียงใหม่ ดูแลเรื่องอาคารสถานที่ เรื่องความเรียบร้อย เตรียมพร้อมเพื่อให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เปิดรับนักเรียนรุ่นแรก มีนักศึกษาของคณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และคณะสังคมศาสตร์ พอเดือนกันยายน 2507 ก็ได้ไปอังกฤษโดยทุนโคลัมโบ ที่จริงทุนนี้ไม่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือผมสอบได้ทุนอยู่แล้ว เป็นทุนเปิดทั่วประเทศมีสมัครกันอยู่ 43 คน บังเอิญผมสอบได้ก็เลยไปเรียนที่อังกฤษ พอกลับมา กรกฎาคม 2511 ซึ่งกลับมาก็เป็นอาจารย์คณะเกษตรศาสตร์ แต่ก่อนนั้นเป็นอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์อยู่ภาควิชาชีววิทยา ซึ่งมีหมวดเกษตร มีลูกศิษย์ด้านเกษตรอยู่ 12 คน ก่อนที่จะเป็นคณะเกษตรศาสตร์ พอกลับมาอีกทีเขาก็สำเร็จการศึกษาพอดี เหลืออยู่ 6 คน กลับมาเป็นอาจารย์อยู่สักปีหนึ่งก็ต้องไปรักษาการคณบดีคณะเกษตรศาสตร์

ผมได้มีโอกาสสนองพระราชดำริ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 ร่วมอยู่ในโครงการบนภูเขา ซึ่งเป็นที่มาของโครงการหลวง ไปเยี่ยมเยือนชาวบ้านที่หมู่บ้านถ้ำเวียงแก้ว จังหวัดน่าน และหมู่บ้านอื่นๆ ทางเชียงใหม่อีก การสนองพระราชดำรินั้นนั้นมีผู้ร่วมงาน ได้แก่ อาจารย์ฉันทนา สุวรรณธาดา ได้เห็นชัดว่า พระเจ้าอยู่หัวมีพระองค์ท่านทรงคิดในหลายเรื่อง

* * บทสัมภาษณ์ ดร.พิสิษฐ์ วรอุไร ประธานคณะกรรมการบริหารโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2539 ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (โดยกองบรรณาธิการ : อาจารย์พิเชษฐ จันทนบุรีวงศ์ อาจารย์ประทีป อึ้งทรงธรรม นอคร่วม และคุณสมพร โนนแก้ว) ซึ่งบันทึกไปรษณีย์ชื่อ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวกับโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เพื่อร่วมเฉลิมฉลองพระราชพิธีกาญจนาภิเษก

เสียกว่าในทุกเรื่องก็ได้ ทรงคิดในทุกเรื่อง ทรงคิดในลักษณะที่เราได้รับฟังรับทราบแล้ว ก็ประหลาดอยู่ในหัวใจ มีความ
ตระหนักตื่นตัวขึ้นในหัวใจ พระองค์ท่านดำเนินการใดๆ หรือทรงคิดใดๆ อีกซึ่งมาก ยกตัวอย่าง อย่างที่เราไปที่ถ้ำเวียงแก
เห็นว่าชาวบ้านขาดแคลนผักที่จะปลูกรับประทาน ก็ขอพระราชทานยืมเงินของพระองค์ท่าน คือได้ใช้เงินส่วนพระ
องค์ก็ขอพระราชทานยืมมา 1,000 บาท นำมาซื้อเมล็ดพันธุ์ผัก มีผักต่างๆ มีถั่วหลายชนิด รวมทั้งพวกแครอท
ซึ่งไม่ค่อยได้ปลูกกันในเมืองเชียงใหม่สมัยนั้น เขาขึ้นไปปลูกที่หมู่บ้านชาวเขาที่ถ้ำเวียงแก และรวมทั้งหมู่บ้านอื่นๆ
อีก ในเงิน 1,000 บาทนั้น พอปลูกแล้วเราก็ตั้งใจว่าถึงเวลาเราก็จะต้องถวายน การที่จะถวายนนี้ เวลาขึ้นไปครั้ง
หนึ่งเราก็เอาติดมือลงมาหน่อย เอามาขาย ที่หมู่บ้านม้งที่ถ้ำเวียงแก เขาปลูกไปแล้วเขาไม่ยอมรับประทานผักเหล่านี้
นั้น เป็นผักของเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน คล้ายๆ อย่างนั้น เราก็ต้องบอกว่าต้องรับประทาน ที่นี้เขาก็ยกว่า แหม มันอร่อย
อย่างแครอทนี้ ไม่ได้รับประทานเฉพาะหัวแครอทนะ เอาใบนี้แหละไปต้มไปแกง เขาบอกว่าอร่อยมาก ก็รับประทาน

กันหมด เราก็แบ่งผักมาขายในหมู่บ้านรู้จัก
กัน นิดๆ หน่อยๆ ในที่สุดก็ได้เงินถวายน
คืนไป 800 บาท

ผมเองก็มาคิดว่า เราทำงานอย่างนี้
ยังขาดทุน ก็กราบบังคมทูลว่า "ข้าพระพุทธ
บาทเจ้าเสียใจที่เงินขอพระราชทาน
ยืมไปเป็นค่าเมล็ดพันธุ์ผัก 1,000 บาท
ถวายนคืนได้เพียง 800 บาท ขาดทุน 200
บาท" พระองค์ท่านก็ทอดพระเนตรมากที่ผม
แล้วรับสั่งว่า "ทำไร ทำไรมาก" ผมนี่ตกใจ
คิดว่า เอ๊ะทำไรอย่างไร คิดไม่ออก พระ

องค์ท่านคงจะทรงเห็นว่าผมยังคิดไม่ออก ความคิดเราก็ตื่น พระองค์ทรงรับสั่งต่อไปว่า "ทำไร ไม่ต้องจ่ายค่าควัน"
ผมเองก็ยังคิดไม่ออกอยู่นั้นแหละ พระองค์ท่านก็ขยายความว่า "ถ้าเขาจะรับประทานผักอย่างที่ได้รับประทานนี้แหละ
จะต้องหาที่ไหน ผมก็กราบบังคมทูลว่า ต้องซื้อจากในเมืองพระพุทธเจ้าค่ะ" ก็รับสั่งว่า "ถ้าซื้อจากในเมือง ก็ต้องไต่รถไป
ชนขึ้นไปรดมันก็สึกหรือ ก็ต้องซื้อน้ำ มัน เสียค่าน้ำมันแล้วก็เกิดเป็นควัน เกิดเป็นควัน อากาศเสียอีก เพราะฉะนั้น
นี่ทำไรมาก" ผมตะลึง นี่พระองค์ท่านทรงคิด คิดลึกซึ่งเหลือเกินและทรงคิดไปไกลมากๆ เลย โทษจะเรื่องของน้ำมัน
โทษจะเรื่องพาหนะ การสึกหรือของเครื่องยนต์ ซึ่งเราต้องนำเข้ทั้งนั้น โทษจะเรื่องมลภาวะที่เกิดขึ้น

(อ่านต่อฉบับหน้า)

ถ้อยแถลง

สวัสดิ์ต้อนรับเปิดเทอมใหม่ค่ะ ฉบับนี้มีเรื่องราวที่น่าสนใจและน่าอ่าน อาทิเช่น ประโยชน์ถึงประ
ชาชน เป็นบทสัมภาษณ์ ดร.พิศิษฐ์ วรอุไร และเรื่องของพันธุไม้ อันมีประวัติเกี่ยวกับชาติ และศาสนา
เขียนโดยท่านผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วของคอลัมน์เปิดกรุกกลางบ้านจะจบตอน *เกี่ยวเนื่องในการเกิด* ในฉบับ
หน้านี้แล้ว และมีราชมสวนมากพันธุไม้และหลายประโยชน์ จะมีที่ชนิดก็ต้องให้อ่างฯ อ่านและช่วยกัน
ส่งคำตอบมานะคะ พบกันใหม่ฉบับหน้า

ข่าวสมาชิก

◇ สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จังหวัดน่าน

ในระหว่างวันที่ 19-20 กุมภาพันธ์ 2541 คุณพรชัย จุฑามาศ เลขาธิการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่โครงการฯ ได้เดินทางไปเยี่ยมเยือนโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จังหวัดน่าน พร้อมกับให้คำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ่อเกลือ จ.น่าน มีผู้บริหารโรงเรียนเข้าร่วมฟัง 15 โรงเรียน และเยี่ยมโรงเรียนมาน้อย จ.น่าน พร้อมกันนี้ได้เยี่ยมกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 324 ต.ผาสีห่อ อ.เมือง จ. น่าน โดยมี พ.ต.ท. พงศักดิ์ สว่างผล รองผู้กำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ที่ 32 ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี

• คุณพรชัย จุฑามาศ ให้คำแนะนำเพิ่มเติมแนวทางการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

• เจ้าหน้าที่จากโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ กำลังให้คำแนะนำการเลือกเก็บตัวอย่างพรรณไม้กับผู้บริหารอบรม

◇ แนะนำการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์-โรงเรียน

เมื่อวันที่ 3-5 มีนาคม 2541 คุณพรชัย จุฑามาศ เลขาธิการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ และเจ้าหน้าที่โครงการฯ ได้เดินทางไปประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนกับคณะตำรวจตระเวนชายแดนจากกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ที่ 32 จ. พะเยา และได้มอบหนังสืออ้างอิงทางพฤกษศาสตร์ ให้กับกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32 สำหรับใช้ในการค้นคว้าข้อมูลพรรณไม้ในพื้นที่ จากนั้นได้เดินทางไปที่โรงเรียนแม่หอพระวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงแนะนำแนวทางการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนให้กับคณะอาจารย์ผู้รับผิดชอบงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เยี่ยมชมบริเวณโรงเรียน และพรรณไม้ในโรงเรียนด้วย

• คุณพรชัย จุฑามาศ และเจ้าหน้าที่จากโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ เยี่ยมชมบริเวณสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โรงเรียนแม่หอพระวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่

◇ อบรมการเก็บตัวอย่างพรรณไม้แห้ง

ระหว่างวันที่ 25-27 มีนาคม 2541 คุณพรชัย จุฑามาศ เลขาธิการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ อ.ประไพศรี สุภา ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ และเจ้าหน้าที่โครงการฯ ได้เดินทางไปที่สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกกราช อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เพื่ออบรมเชิงปฏิบัติการ เทคนิคการเก็บตัวอย่างพรรณไม้ ให้กับคณะอาจารย์จากโรงเรียนต่างๆ ในเขตอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยมี ผศ.กมลทิพย์ กสิณาร์ จากสถาบันราชภัฏนครราชสีมา ร่วมเป็นวิทยากร การอบรมได้รับความสนใจจากคณะอาจารย์ที่เข้าร่วมอบรมเป็นอย่างดี

ก้าวไกลไปกับเทคโนโลยีชีวภาพ (ตอน 3)

เขียนเรียงโดย ปิยรัตน์ ปริญญาพจน์

piyarat@thai.com

ฉบับที่แล้วเราคุยกันถึงงานวิจัยทางด้านพืชในประเทศออสเตรเลีย ฉบับนี้เราจะลึกลงไปอีกที่โฮมเพจ <http://probe.nalusda.gov:8000/index.html> เป็นโฮมเพจของ Agricultural Genome Information System ที่น่าสนใจก็คือเป็นโฮมเพจที่สามารถเชื่อมต่อไปถึงแหล่งข้อมูลพันธุพืช เจาะลึกไปจนถึงการลำดับเบสของสารพันธุกรรม หรือดีเอ็นเอในพืช ที่เรียกว่า Plant Genome Data & Information Center ซึ่งภายในโฮมเพจนี้ เข้าไปนั่งดูทั้งวันก็ไม่เบื่อ ภายในประกอบด้วยงานวิจัย ความก้าวหน้า แหล่งพันธุกรรม ฯลฯ

และที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องซึ่งจะเป็นประโยชน์เกี่ยวข้องกับงานของเราก็น่าจะเป็น <http://155.187.10.12/index.html> ภายในโฮมเพจนี้ จะมี Australia National Botanic Gardens ซึ่งภายในจะเป็นเรื่องราวของสวนพฤกษศาสตร์แห่งชาติของออสเตรเลีย มีการจัดระบบที่ตีพิมพ์สามารถดูรูป ทั้งพรรณไม้ที่มีชีวิต และพรรณไม้แห้ง (Herbarium) โดยที่ในเรื่องพรรณไม้แห้งนั้นจะมีที่เข้าไปเปิดดูได้โดยตรงคือ Australian National Herbarium นอกจากนั้นยังมีศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งจะรวมงานวิจัยในด้านสิ่งมีชีวิตทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นพืช สัตว์ และจุลินทรีย์

มีเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลผลิตจากการทำพันธุวิศวกรรมในพืช ในปัจจุบันก็มีพืชที่ผ่านการทำพันธุ-

วิศวกรรมหรือมีการเพิ่มหรือตัดต่อยีนเข้าไป และใช้บริโภคกันอยู่ในแถบตะวันตก ก็คือมะเขือเทศจากบริษัท MONSANTO มีกระแสคัดค้านและต่อต้านการบริโภคพืชพันธุ์ที่มาจากพันธุวิศวกรรมในแง่การทำลายสิ่งแวดล้อม และทำให้วัฏจักรการดำรงของสิ่งมีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป มะเขือเทศพันธุ์นี้ผลจะรอดพ้นจากแมลงศัตรูพืช ไม่สามารถกัดกินทำลายได้ หรือเมื่อกัดกินผลก็จะตาย จึงมีกระแสคัดค้านจากพวกอนุรักษ์นิยมเป็นอันมาก

ที่กรุงเฮรูซาเล็ม หัวหน้าอาจารย์ทางศาสนาชาวอิสราเอล ได้รับการขอร้องให้ตัดสินว่า มะเขือเทศหรือผักอื่นๆ ที่ผลิตโดยวิธีทางพันธุวิศวกรรม โดยใช้ยีนจากสัตว์นั้น เป็นอาหารสะอาดตามกฎของศาสนายิวหรือไม่ หนังสือพิมพ์ฮาร์เวซาร์รายงานว่าการร้องขอนี้สืบเนื่องมาจากการพิจารณาคดีรัฐสภา ซึ่งระบุว่าชาวยิวที่เคร่งครัด อาจจะทำผิดกฎหมายได้ โดยการรับประทานพืชฯ ฆ่าหน้าแย่งและมะเขือเทศที่มียีนของสัตว์อยู่ซึ่งตรงกับกฎเกี่ยวกับการห้ามรับประทานอาหารที่เป็นผลิตภัณฑ์จากนมและเนื้อสัตว์

ดูๆ แล้วผลผลิตจากพืชก็เหมือนมียีนของสัตว์ปนอยู่ ผลผลิตจากพันธุวิศวกรรมเลยกลายเป็นปัญหาใหญ่โตไปได้ในที่สุด ท่านผู้อ่านมีความคิดควาอย่างไร ท่านกล้ารับประทานพืชที่มาจากพันธุวิศวกรรมหรือไม่ พบกันใหม่ฉบับหน้าค่ะ

ดูๆ แล้วผลผลิตจากพืชก็เหมือนมียีนของสัตว์ปนอยู่

โดย รากไม้

เกี่ยวเนื่องในการเกิด (9)

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

ในฉบับนี้จะขอเล่าถึงเรื่องสายสะดือเด็กที่หลุดออก และการฝังรกว่าจะต้องทำอะไร ซึ่งสายสะดือถือว่าเป็นส่วนสำคัญ ส่วนหนึ่งของเด็ก เพราะเด็กมีชีวิตอยู่ได้ในท้องอ้าคือสายสะดือเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิต ส่วนการฝังรกรุ่นก็มีความเชื่อว่า ถ้าทำถูกต้องตามตำรา จะเป็นมงคลต่ออนาคตของเด็กสืบไป

หลังจากคลอดแล้ว 3-4 วัน สายสะดือก็จะหลุดออกจากสะดือเด็ก มารดาจะเอาใบทุกลด 3 ใบ ร่มควนไต่หรือควนถ่านให้พอร้อน แล้วนำมาที่ท้องเด็ก เอาผลมะกรูดรวมควนไฟ คั้นให้ท้องเด็กอบอุ่นๆ สะดือ เพื่อให้ท้องหนาเหมือนนมมารดา และไม่เจ็บท้อง แล้วเอาพริกไทย แรกสามเม็ดผสมกับดินสอพองเผา และพิมเสน และนำไปโรยสะดือเด็กเป็นการสมานแผล ถ้าหากไม่หาย ให้ขูดผิวข้างในของกะลามะพร้าวมาคป่นกับพิมเสน โรยสะดือทารก แล้วเอาพริกไทยคั้นผสมว่านน้ำฝนกับน้ำมะกรูด ต้มไฟพออุ่น แล้วทาโรยสะดือ อย่าให้ถูกแดด เพราะทารกจะแสบ¹ ส่วนสายสะดือเด็กที่หลุดแล้วเก็บใส่ไว้ในอันโงโด หรือภาชนะอื่นๆ แล้วโรยขมิ้นไว้ ถือว่าเป็นของขลัง นอกจากนี้ยังใช้สายสะดือแห้งฝนกับน้ำมะนาว ทาแก้พิษแมลงอะไรต่อยได้ด้วย²

การฝังรก ประเพณีอินเดียเอาเงินปลิกไปใส่หนึ่ง ขมิ้นหมวกผล และเกลือเล็กน้อยใส่ในหม้อรก³ ส่วนทางใต้ของเรารุ่นนี้จะเอาพริกไทยตำกับเกลือคลุกกับรก ใส่ลงในหม้อดินหรือกระสอบนึ่ง ปัดด้วยผ้าขาว ทางอีสานเขาเรียกใส่เกลือ ขมิ้นขม ห่อด้วยใบตองใส่ไว้ใต้บั้งไค แล้วเอาทามพุดขาว สะไว้เกรงสัตว์อื่น เช่น สุนัขคุ้ยเอาไป เอาใบทามพุดห้อยตามเสาเรือนกันผี เรื่องการเอารกฝังไว้ใต้บั้งไคนี้ มีสาเหตุจากสมัยที่เมืองเชียงใหม่มักอยู่ใต้อาณาจักรปกครองพม่าเป็นเวลานานร้อยปีเศษ พม่าเกรงว่าจะมีผู้มีบุญมาเกิดและถืออิสรภาพ จึงบังคับให้ทำทางไสยศาสตร์ ขมไว้คือให้พ่อของเด็กนารกไปฝังไว้ใต้บั้งไค เพื่อให้คนเขี่ยบนขึ้นองให้เสื่อมอำนาจวาสนา สมัยต่อมาการฝังรกรุ่นก็นำไปฝังไว้ใต้ต้นไม้ต้นใดต้นหนึ่งภายในบริเวณบ้าน เพื่อต้นไม้และผู้ที่คนที่เกิดมาจะได้ร่มเย็น มีความสุข ความเจริญ ชาวอีสานนิยมเอาไปฝังไว้ใต้ต้นกระดังงา บางถิ่นเชื่อว่า เมื่อทารกคลอดออกมาและผู้เป็นพ่อให้รกไปฝังไว้ที่ต้นไม้หรือป่า ถ้าฝังใต้ต้นขมิ้น ก็ถือเคล็ดที่ว่า เด็กจะฉลาดเฉลียวเหมือนหนามของขมิ้น ถ้าฝังใต้ต้นขมิ้นใหญ่ที่น้ำท่วมไม่ถึง ก็เพราะเชื่อว่าเด็กจะได้เป็นใหญ่เป็นโต ถ้าฝังในที่โล่งในบางท้องถิ่นจะปลูกมะพร้าวไว้ตรงจุดนั้น 1 ต้น นั้งอธิษฐานว่าขอให้เด็กเจริญรุ่งเรืองเหมือนต้นมะพร้าว เชื่อว่าเมื่อเด็กคนนั้นโตขึ้นหากถูกวางยาพิษจะต้องเอาผลไม้ที่ปลูกในจุดฝังรกรุ่นของคนใดกิน ยาพิษใส่จะระเหิด

การปลูกมะพร้าวซึ่งดีในแง่ที่ว่ามะพร้าวออกผลตลอดปี บางแห่งยังมีการประพรมหม้อรกและมะพร้าวเสียก่อน ว่าเพื่อให้มะพร้าวเงินมะพร้าวทองของภรรยาดี เด็กจะได้มีความสุขสมบูรณ์ มะพร้าวเงินมะพร้าวทองนั้น ได้ความว่าเป็นมะพร้าวท้าวคนจรดคนนี่เอง แต่ปีศาจกระต่ายเงินกระต่ายทองเอาเคล็ดว่าเป็นเงินเป็นทองนั่นเอง บางรายก็นิยมปลูกต้นไม้อื่นๆ เช่น ต้นเทียน และต้นไทร เป็นต้น เพราะต้องการให้ต้นไม้เหล่านี้เป็นที่พึ่งพิงของปู่สั่วและคนต่อไป⁴

ต้นไม้ คือ จุดกำเนิดความเชื่อต่างๆ ที่ชาวบ้านมีต่อธรรมชาติ ชาวบ้านหมู่บ้านสะแกทองมีความเชื่อว่า ต้นไม้มีวิเศษประจำตัวที่จะส่งผลต่อราศีประจำตัวของมนุษย์ เชื่อกันว่า ต้นไม้ใหญ่ตระหนักรุ่นที่มีลูกผลล้น คนมีสง่าราศีจะส่งผลดีต่อชะตาชีวิตของเด็กแรกเกิด เมื่อมีเด็กเกิดใหม่ในครอบครัว ผู้ปกครองหรือพ่อของเด็กจะนำรกของเด็กเข้าไปแขวนไว้บนต้นไม้ใหญ่ เพื่อฝากชีวิตของเด็กให้ต้นไม้ดูแลคุ้มครอง และช่วยให้เด็กมีบุคลิกลักษณะสง่างามดังเช่น ต้นไม้ ดังมีต้นไม้ต้นหนึ่งจึงถือเป็นต้นไม้ที่คุ้มครองชีวิตของเด็กไว้โดยจะตัดทิ้งไม่ได้ มิฉะนั้นเด็กคนนั้นจะมีชีวิตที่ปราศจากความสุข เจ็บไข้ได้ป่วยบ่อย เนื่องจากขาดผู้ดูแลคุ้มครองชีวิต ในกรณีที่เป็นลูกชาย เขาจะหักกิ่งไม้ใบป่านาและเอาไฟเป็นรูปปิ่น และมีศตบ นำกลับมากไว้ที่บ้าน เมื่อลูกชายโตขึ้น จึงนำมาเล่น เพื่อหวังให้ลูกแข็งแรงและอดทน ถ้าเป็นลูกสาว พ่อจะเก็บดอกไม้ออกจากใบป่านาเดินทั่วหอออกมาเมื่อถึงบ้านจึงนำมาไหม้ของเด็ก ความสวยของดอกไม้เป็นความต้องการที่ผู้เป็นพ่อจะให้แก่ลูกสาวของคน⁵ ส่วนทางอีสานถ้าเป็นชาย คนที่นำรกไปฝังต้องร้องเพลงหรืออ่านหนังสือ ถ้าเป็นหญิงเวลากลับจากฝังรกรุ่นให้เก็บผักหักพินมาด้วย เชื่อว่าเมื่อเด็กโตขึ้น จะโตขึ้นและเป็นแม่บ้านแม่เรือน⁶

ในคัมภีร์ปฐมจินดา กล่าวว่า เมื่อฝังรก ท่านให้เอาแป้งหอม น้ำมันหอม ขาวตอก ดอกไม้ ฤกษ์ฤกษ์ ขวงจันทร์ ฐูปเทียน บูชาบางดวงแก่เทพยดาเด็กคน และบูชาเทพยดาเทวดา ภูนเทวดา แล้วจึงฝังได้⁷

อ้างอิง

- คณะกรรมการฝ่ายเภสัชกรรมวิชาการเพื่อการศึกษา, 2534, คู่มือคุณธรรมปฏิบัติกับเด็กปฐมวัย, กรุงเทพฯ : อเนกนทร์ พริ้นติ้งบุ๊ค.
- อนุกรมราชชน, พงศาว. 2532, หมายศาลพระวอเวียงประเทศนี้ เล่มที่ 4 เรื่องประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เกิด-ตาย, กรุงเทพฯ : สุบรรณภาพพิมพ์.
- สุชาติ พวงคำดี, วารสารนิเวศวิทยา, ปีที่ 20 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2536.

บทความจากผู้ที่ทรงคุณวุฒิ :

กุหลาบกรุงรัตนโกสินทร์

ปี พ.ศ. 2325 - 2525 (ฉลอง 200 ปี)

โดย ศาสตราจารย์พิเศษ ประจักษ์ วาณานนท์

กรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงรับอัญเชิญของชำخูด - ละอองพระบาทและราษฎรเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นปฐมกษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ทำพิธียกเสาหลักเมืองขึ้นเมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2325

เรื่อง กุหลาบ ในครั้งกระโน้นคงจะทราบแล้วว่า กรุงศรีอยุธยาในรัชกาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เสด็จขึ้นครองราชสมบัติปีขาล พ.ศ. 2133 ทรงปวารณา กุหลาบมอญจากพม่า จนเป็นที่โปรดปราน ประทานนามว่า กุหลาบมอญ *Rosa damascena* Mill เป็นประวัติศาสตร์ในขณะที่ยังดำรงพระชนม์ชีพ กุเอกราชบ้านเมืองลำเจียก พระองค์เสด็จสวรรคตที่เมืองหาง ตำบลทุ่งแก้ว เมื่อวันที่จันทร์ เดือน 6 ขึ้น 8 ค่ำ ปีมะเส็ง พ.ศ. 2148 ถึงปัจจุบัน ปีพ.ศ. 2527 รวมเวลาอันยาวนานถึง 379 ปี

กฤษฎาภินิหาร องค์พระนเรศวรมหาราชเจ้า ทรงห่วงใยต่อแผ่นดิน ในสุกนิมิตรที่โปรดปรายพระสุบิน ในรัชกาลที่ 9 เมื่อเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ประทานผ่านพ้นไปแล้วยอมเป็นประวัติศาสตร์ช่วงหนึ่งที่ประทับพระราชหฤทัยถึง *กุหลาบมอญ* โปรดเกล้าฯ ให้ออกรื้อน้ำไว้ทรงพระพักตร์

ความมหัศจรรย์ในเรื่องกุหลาบเช่นนี้มีมาแต่โบราณ พอที่จะรวบรวมนำมากล่าวเสริมเป็นประวัติจากชนชาติอื่นทำสงครามกุหลาบ ในปี ค.ศ. 1277 ราวปี พ.ศ. 1820 เกิดกบฏในฝรั่งเศส อังกฤษส่งทหารไปช่วยปราบปรามแคว้นโปรวินส์ มีชัยชนะ ได้รับการต้อนรับไมตรีด้วยกุหลาบป่าสีแดง เรียก Rose of provins กลายเป็นเครื่องหมายประจำตระกูลขุนนางชั้นอัศวิน ของท่านเฮ็ดมันด์เฮิร์ลแห่งแลนแคสเตอร์ สงครามกุหลาบ ระหว่างตระกูลอังกฤษ The war of the rose ตระกูลแลนแคสเตอร์ใช้กุหลาบสีแดง *Rosa gallica* กับตระกูลยอร์ก ใช้กุหลาบสีขาว *Rosa alba* (ต้นนี้อาจจะได้แพร่พันธุ์เข้ามาในประเทศไทยสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 ซึ่งจะได้อีกต่อไป) สงคราม

กุหลาบระหว่าง 2 ตระกูลนี้สงบลงเมื่อเป็นเครือญาติ ใช้กุหลาบสีแดงกับสีขาวรวมเป็นตราประจำตระกูล ปี ค.ศ.1485 ราวปี พ.ศ. 2028 นับเป็นเวลายาวนานถึง 208 ปี สงครามกุหลาบนี้สงบเมื่อปี พ.ศ. 2028 นั้น ก็ใครจะกล่าวถึงระยะเวลาที่น่าสนใจถึงกุหลาบมอญ ที่องค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเจ้าทรงโปรดเป็นกุหลาบ กุเอกราช ชาติไทยประกาศอิสรภาพ ที่เมืองแกลง ปี พ.ศ. 2172 ห่างกันถึง 100 ปี จึงเชื่อได้ว่า กุหลาบมีความสำคัญทางสงครามแก่บ้านเมืองตลอดมาเช่นที่ได้กล่าวมาแล้วนี้

กุหลาบมีความสำคัญทางสงครามศาสนา บันทึกไว้ขณะพระเยซูคริสต์ถูกตรึงอยู่บนไม้กางเขนนั้น พระโลหิตของพระองค์ที่หยดลงแต่ละหยด ได้หลั่งลงมาบนหญ้ามอส ภายใต้กางเขนนั้นมีพันธุ์ไม้ต่างๆ แต่ต้นตาลให้เกิดขึ้นกุหลาบมีดอกสีแดงสวยสดที่สุด จึงได้กุหลาบมอส (Moss Rose) ที่รู้จักกันอยู่จนทุกวันนี้ กุหลาบแดง จึงเป็นสัญลักษณ์เคารพระลึกถึงต่อผู้จากไปบนหลุมฝังศพ, ชาวเปอร์เซียโบราณผู้ถือศาสนาอิสลาม เชื่อกันว่า ดอกกุหลาบเปรียบเสมือนเมล็ดชีวิต เกิดจากหยาดเหงื่อของพระโมฮัมหมัด

กุหลาบมีความสำคัญในชีวิต แก่ เจ็บ ตาย ของทุกชาติภาษา อันประกอบด้วยนิยายชิงรักหักสวาท แต่งเชิงร้อยแก้ว กาพย์ โคลง กลอน เช่นในพระราชนิพนธ์แห่งราชวงศ์จักรีในรัชกาลที่ 2 เรื่องอิเหนา ในรัชกาล

ที่ 5 มีบทละคร กลอน แล้วทรงสั่งกุหลาบจากต่างประเทศเข้ามาปลูกประดับสวนในพระบรมมหาราชวัง พระราชทานชื่อว่า พระคำหมักสวนกุหลาบ และยังมีทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานไปยังที่ประทับต่าง ๆ บางพันธุ์ส่งขึ้นไปถวายพระชายา เจ้าดารารัศมี นครเชียงใหม่ เรียกกันว่า เหลืองดารารัศมี หรือเหลืองเชียงใหม่ ยังมีอยู่จนทุกวันนี้ ในรัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์บทละครอันลือลั่น เรื่อง *มัทนพาวธ* ดำเนินต้นกำเนิดของดอกกุหลาบ เป็นวรรณคดีที่ยกย่องเป็นเยี่ยมของบทละครประเภทฉันทลักษณ์ ในรัชกาลที่ 9 สมเด็จพระบรมราชินีนาถ โปรดเกล้าฯ พระราชเสาวนีย์เรื่องกุหลาบไว้มากมาย จนได้รับถวายพระนาม *กุหลาบควีนสิริกิติ์* นับเป็นรัชสมัยที่เรียกว่าพันธุ์กุหลาบในราชสำนักของประเทศไทย จากต่างประเทศถ้าจะเปรียบเทียบถึงการวิวัฒนาการของกุหลาบ ได้เริ่มต้นเมื่อศตวรรษที่ 19 พระนางโยเซฟิน แห่งฝรั่งเศส โปรดกุหลาบอย่างถึง ได้มอบพระราชอุทยานมาลเมซ็อน (Malmaison) เป็นสถานที่เก็บขยายพันธุ์ ผสม ทดลอง และค้นคว้ากุหลาบป่าที่อยู่ไกลได้มากมาย กลายเป็นลูกผสมต่อมาจนทุกวันนี้ และจะได้นำมาบรรยายกุหลาบภาคควิชาพฤกษศาสตร์วรรณคดีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

กุหลาบที่ควรจะกล่าวอ้างถึงต้นกำเนิดทางประวัติศาสตร์ ขึ้นในดินแดนส่วนกลางป่าทวีปเอเชียที่อากาศเขตร้อนชื้นร้อน แผ่กระจายไปทั่วทวีปยุโรป และทวีปอเมริกา จนจุดพบซากกุหลาบฝังอยู่ใต้ผืนเชิงเขาในสหรัฐอเมริกาและเยอรมันบ้าง เป็นเวลาอายุพิศุจน์นานมากถึง 50-70 ล้านปี จึงต้องกล่าวถึงกุหลาบพันธุ์ป่าของประเทศไทย แล้วก็อ้างได้อย่างภาคภูมิใจในแผ่นดินแหลมสุวรรณภูมิ ได้ว่า กุหลาบป่ายังหลงเหลือถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ได้แก่ กุหลาบเดาบนดอยอินทนนท์ เชียงใหม่ ชื่อ มะจี ที่ชาวกะเหรี่ยงเรียก และถูกทำลายไปเสียแล้ว และอาจจะเหลืออยู่บ้างก็ได้ และกุหลาบป่าชื่อหนามโกโก้, คนทาน้ำ ขึ้นอยู่บริเวณแม่น้ำโขง ตอนเฉียงราย นคนพม และเขมรราชู ซึ่งนับได้ว่าเป็นกุหลาบเกียรติประวัติของประเทศไทย ก็น่าจะมีอายุเป็น 100 ล้านปี ยิ่งเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง อายุเป็น 200 ล้านปี นั้นก็แสดงถึงความเก่าแก่ของแผ่นดินไทยในยุคมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ ที่จะได้กล่าวถึงความสำคัญของชนิด

พันธุ์นี้ต่อไป

กุหลาบป่า มะจี *Rosa gigantea* (โรซา จิแกนเทีย) วงศ์ Rosaceae เป็นไม้เถา Climbers Rose ขนาดใหญ่ ลำต้นเท่าโคนขา ดอกใหญ่ 5-12 ซม. ชาวหอม ดอกเดี่ยว หรือช่อ 2-3 ดอก ชาวกะเหรี่ยงบนดอยอินทนนท์เรียกชื่อนี้ พบขึ้นในลุ่มดินเหนียว ระดับสูง 1000 เมตร ยังเป็นที่ราบระหว่างภูเขาแหล่งน้ำซึ่งทำนาอยู่จนทุกวันนี้ บันทึกของพันธุ์นี้เป็นกุหลาบพวก Tea Rose (ทีโรส) ชื่อ *R. odorata* var. *gigantea* โรซาต่างประเศนิยมต้นนำมาต่อ ดิดดา ทำเป็นกุหลาบ Tea Rose คำชื่อ *gigantea* มาจาก *gigantic* ใหญ่ผิดปกติ จึงเป็นการยืนยันแล้วว่ากุหลาบ มะจี ลำต้นเถาใหญ่เท่าโคนขา สมที่ฝรั่งตั้งชื่อ ถ้าเหลือ อยู่จวัง ยูเขียนเสนอชื่อ *กุหลาบดอยอินทนนท์* เพื่อเป็นเกียรติของเจ้าของผู้ครองนครเชียงใหม่ ที่จะกล่าวในตอนต่อไป

กุหลาบหนามโกโก้, คนทาน้ำ *Rosa clymophylla* (โรซา คลิโนฟิลลา) เป็นไม้พุ่มแกมเลื้อย Climber shrub ดอกใหญ่ 5-7 ซม. ชาวดอก ดอก เดี่ยวหรือช่อ 2-3 ดอก ที่ปลายกิ่ง พันธุ์ป่าเหล่านี้เป็นต้นพันธุ์ผสมที่แพร่หลายยิ่งขึ้น การที่นำกุหลาบทั้ง 2 ต้นนี้มากล่าวก็เพื่อเป็นการยืนยันไว้เป็นประวัติของกุหลาบไทย เกิดขึ้นในแผ่นดินไทย แต่ฝรั่งนำไปตั้งชื่อทางวิทยาศาสตร์

กุหลาบจีน แดงจีน *R. Chinensis*, Jcap. (โรซา โซเนนซิส) ไม้พุ่ม ดอกซ้อนสีแดง กลิ่นไม่ค่อยหอม เรียกกุหลาบยี่สุน ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชการที่ 2 ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อในวรรณคดี เรื่องอิเหนา *แล้วชวนเก็บอรุณ ยี่สุนช่อนหวังจะให้คล้ายร้อนว่าคาญ* พระองค์ทรงไวซึ่งความซาบซึ่งในวรรณคดี จากชื่ออักษรนามจีน จึงนิยามที่เพี้ยนสำเนียงจาก *ยี่สุน* ดังได้กล่าวมาแล้ว จึงขอเกิดประพันธ์โคลงสี่ อาศிரวาทไว้

กุหลาบยี่สุนนามนี้	จากจีน
โรกลิ่นชื่อแดงจีน	กลีบซ้อน
ดอกโรยร่วงร้อยเป็น	มาลัย สีเยย
เล็กใส่พานทวนพ่อน	ขับร้อง เสภาฯ

พรรณไม้ในพุทธประวัติ (ตอนที่ 1)

พรรณไม้ใกล้สูญพันธุ์ตั้งแต่ฉบับนี้ไป ก็จะเป็นเรื่องของพรรณไม้ในพุทธประวัติ ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ศ.พเยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ ผู้เชี่ยวชาญด้านเภสัชพฤกษศาสตร์ ได้เขียนเกี่ยวกับพรรณไม้ที่มีความเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติในด้านต่างๆ ตามแต่วาระและโอกาสในครั้งพุทธกาล เพื่อนำมาลงในจุดสารสนเทศพฤกษศาสตร์โรงเรียน ซึ่งเป็นเรื่องราวที่น่าอ่านน่าสนใจติดตาม ได้ทั้งความรู้ทางด้านพุทธประวัติและด้านพฤกษศาสตร์ไปด้วยพร้อมกัน เริ่มต้นฉบับนี้ด้วยเรื่องของต้นจิก และต้นเกดกันก่อนละ

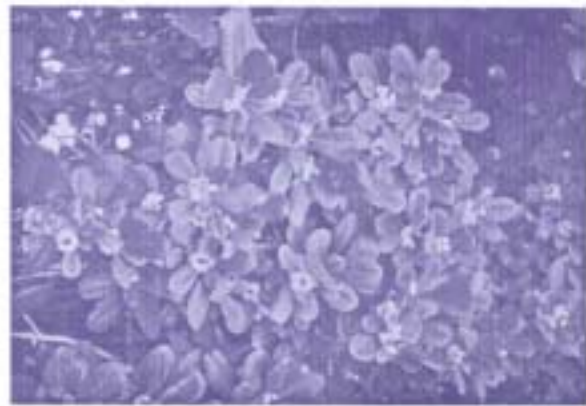
จิก *Barringtonia acutangula* Gaertn.

จิก หรือมุขลินทในพระพุทธรูปประวัติกล่าวว่ามีถิ่นกำเนิดจากพระพุทธรูปองค์ศรีวิชัยที่เมืองสุโขทัย ทรงประทับใต้ต้นนิโครธ 7 วัน แล้วจึงเสด็จไปประทับใต้ต้นจิกอีก 7 วัน ในขณะที่ประทับใต้ต้นจิกนี้ได้มีฝนตกอยู่ไม่ขาดสาย อากาศหนาวจัดมาก มีพญานาคชื่อพญามุขจลินท์ เห็นพระพุทธรูปแล้วเกิดความเลื่อมใสศรัทธา เกรงว่าพระพุทธรูปจะล้นน้ำและทรมาณ จึงทำชดล้อมพระวรกายของพระพุทธรูปเจ้าไว้ 7 รอบ และแผ่พังพานปกคลุมพระเศียรชุกคล้ายกับเป็นเศวตฉัตรช่วยกันฝนและช่วยให้บริเวณนั้นอบอุ่นขึ้น

จิก หรือมุขลินท หรือมุขจลินท เป็นไม้ในสกุล (genus) *Barringtonia* ในวงศ์ (family) *Barringtoniaceae* เดิมอยู่ในวงศ์ *Lecythidaceae* เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก ลำต้นเป็นปุ่มปมและเป็นพู ผลัดใบ ชอบขึ้นริมน้ำ ใบเดี่ยว ใบอ่อนสีน้ำตาลแดง ผิวใบมัน ใบออกสลับที่ตามปลายยอด รูปใบยาวหรือรูปใบหอกหรือรูปไข่กลับ ใบยาว 30 ซม. ขอบใบจักถี่ ก้านใบสีแดง สั้นมาก ดอก ช่อสีแดง ห้อยลง บานจากโคนลงไปทางปลาย ช่อดอกยาว 30-40 ซม. กลีบเลี้ยง 4 กลีบ และจะคงติดอยู่จนเป็นผล เกสรตัวผู้มีจำนวนมาก มีสีชมพูถึงสีแดง ผล ยาวรี เป็นเหลี่ยม มีสันตามยาวของผล 4 สัน ผลมีกลีบเลี้ยงติดอยู่

จิก

ชื่อพื้นเมือง : กระโดนทุ่ง, กระโดนน้ำ (หนองคาย), จิกนา(ใต้) คอง(ถนือ), รุยสาย (ถนือ) ลำไ้ (อุตรดิตถ์)

- ชื่อสามัญ: มุขลินท (มุ-จะ-ลิน-ทะ), นิจุโล (นิ-จุ-โล)
- ชื่อวิทยาศาสตร์: *Barringtonia acutangula* Gaertn.
- ชื่อสามัญ: Indian Oak, Botong
- ชื่อวงศ์: Barringtoniaceae
- ถิ่นกำเนิด: มีถิ่นทั่วๆ ไปแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบในอินเดีย ชีลอน พม่า ไทย ฯลฯ ในประเทศไทยพบขึ้นทั่วๆ ไป ชอบขึ้นริมน้ำ
- การขยายพันธุ์: ไซเมสิต ตอนกิ่ง หรือตัดกระโดงที่แทงออกจากรากไปชำ
- ประโยชน์: ใบอ่อน เป็นอาหาร ใบแก่ ใช้รักษาอาการท้องร่วง เปลือกต้น ใช้เมื่อปลาเนื้อไม้ ใช้ทำไม้อัด เครื่องเรือน เมล็ดผสมในตำรายาลม ใช้แก้อาการจุดเสียด แก้อาการไอในเด็ก ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับ เพราะดอกสวยงาม

พรรณไม้ใกล้สูญพันธุ์ (ต่อจากหน้า 8)

เถา *Manilkara hexandra* Dub.

เถา อินดูเวียก ครวินี หรือ ไรนี ตามพระพุทธประวัติ เมื่อพระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ใต้ต้นจิก 7 วัน แล้วได้เสด็จไปทรงประทับที่ใต้ต้นเถาอีก 7 วัน

เถา เป็นพืชสกุล (genus) เดียวกับ ตะมุตะฝรั่ง ตะมุตะฝรั่งคืออยู่ในสกุล *Manilkara* วงศ์ (family) Sapotaceae

ลักษณะ ไม้ต้นขนาดใหญ่มีน้ำยางขาว ลำต้นมีเปลือกล่อนข้างตรง เปลือกแตกร่อนเป็นสะเก็ดสีดำ เนื้อไม้สีน้ำตาลแดง เหนียว แข็งมาก กิ่งมักคดงอเป็นข้อคอก ไม้ผลัดใบ ลำต้นยังเล็กอยู่ ปลายกิ่งและกิ่งจะมีลักษณะคล้ายหมามขนาดใหญ่และมีใบออกที่ปลายกิ่ง ใบเดี่ยวออกเวียนสลับ รูปไข่กลับ ใบจะเวียวสอบมาทางโคนใบ ด้านบนผิวใบเป็นมัน ผิวใบด้านล่าง มีคราบขาว เส้นใยจะขนานกันและค่อนข้างถี่ เนื้อใบหนา ดอกช่อ ออกเป็นกระจุก 3-5 ดอก ตามง่ามใบ ดอกสี เหลืองอ่อน มีกลิ่นหอม ผล กลม รี โดประมาณ 1-1.5 ซม. ผลสุกเหลืองสด ผลรับประทานได้ รสหวาน

ชื่อพื้นเมือง:	เถา
ชื่อสามัญ:	ราชายคนะ (รา-ชา-ยะ-ตะ-นะ), ซิริกา (ซี-รี-กา)
ชื่อวิทยาศาสตร์:	<i>Manilkara hexandra</i> Dub.
ชื่อพ้อง:	<i>Mimusops hexandra</i> Roxd.
ชื่อสามัญ:	Milkey Tree
ชื่อวงศ์:	Sapotaceae
ถิ่นกำเนิด:	อินเดีย พม่า ไทย
ลักษณะ:	เถาชอบขึ้นในที่แห้งแล้ง เป็นดินทรายหรือดินปนหิน ไม้ขึ้นและสภาพป่าที่ค่อนข้างแห้งแล้งในเอเชีย พบตามเขาหินปูน ในประเทศไทยพบมากตั้งแต่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ลงไป ชาวเขานิยมใช้ไม้เถาทำทำเรือ หรือใช้เป็นลูกสลัก (แทนตะปู) ในการต่อเรือ

การขยายพันธุ์: ไข่เพาะเมล็ด
ประโยชน์: ผลรับประทานให้ชุ่มชื้น ลดอาการกระหายน้ำ ผลสุกเป็นผลไม้ เนื้อไม้ต่อเรือและทำลูกสลักใช้ในการต่อเรือ

โดยพิญช์

สรรพามาฝากฉบับนี้ พี่ๆ ขอแนะนำเครื่องดื่มคลายร้อน ได้ทั้งความอร่อยและมีคุณค่าทางโภชนาการนะคะ เรามาทำน้ำใบสะระแหน่ กันดีกว่าค่ะ ทำง่ายนิดเดียว นื่องๆ สามารถทำได้ทุกคน ลองทำดูนะคะ เตรียมส่วนผสมดังนี้ค่ะ

น้ำใบสะระแหน่

ส่วนผสม ใบสะระแหน่ 1 ถ้วยตวง น้ำเชื่อม 1/4 ถ้วยตวง
น้ำแข็งทุบ 1 ถ้วยตวง

วิธีทำ 1. นำใบสะระแหน่มาล้างให้สะอาด เด็ดเอาแค่ใบ
2. ผสมน้ำแข็งทุบ ใบสะระแหน่ น้ำเชื่อม บดให้ละเอียด

วิธีรับประทาน

เสิร์ฟทันที ตกแต่งปากแก้วด้วยช่อสะระแหน่จะดูน่ารับประทานมาก

สรรพคุณ

คำรายาไทยใช้ทั้งต้นสดกินเป็นยาขับลม แก้ปวดท้อง แก้ท้องขึ้น ท้องอืด จุกเสียด แน่นท้อง ขับพยาธิ แก้ปวดหัว คมแก้ลม ทาแก้ฟกบวม ผดผื่นอาหาร

คุณค่าทางโภชนาการ

มีวิตามินเอ ธาตุเหล็ก และแคลเซียม

สวัสดิ์ค่ะเพื่อนๆ และน้องสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนทุกคน พบกันอีกตามเคยกับคอลัมน์ *พฤกษาวรรณศิลป์* ฉบับนี้ถึงมีน้องๆ ก็เริ่มปีการศึกษาใหม่พอดี บางคนอาจจะเพิ่งเคยเห็นจุดสารสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนนี้เป็นฉบับแรก แต่คิดว่าคงจะได้รับการแนะนำจากพี่รุ่นก่อนนี้มาบ้างแล้ว ดังนั้นเราจึงไม่ต้องแนะนำนะค่ะ สำหรับฉบับนี้ก็จะยังเป็นบทร้อยกรอง (นิราศ) จากท่านอาจารย์เวียงชัย ทองหล่อ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปกครอง โรงเรียนจิตรลดา ที่กรุณาส่งมาในคอลัมน์ *พฤกษาวรรณศิลป์* ให้น้องๆ ได้อ่านกันค่ะ

รอนรอบรั้วโรงเรียนจิตรลดา
พร้อมกับศิษย์จิตรลดาห้าสิบสี่
ได้ศึกษาพฤกษาพาภิรมย์
รู้ข้อมูลคุณค่าพฤกษาชาติ
ชื่อท้องถิ่นมากมายชยายพันธุ์
โน่นต้นสักสักใจให้แก่เจ้า
โอ้สักนี้มีค่ากว่าพืชใด
จะทำรอดทำคงก็คงไซ้
นำมาเลี้ยงทำกระดานพาน้ายล
ดูสะเดา ดอกดกดูเด่นสม
ผสมน้ำ พันแมลง ไม่รุกราน
มองมะเฟือง เหลืองอร่ามดูงามล้ำ
แก่เลือดออกตามไรฟันสำคัญทวี
ประตูแดง หน้าทนายพราวทุกที่
ใครทอเงาเสฟใบทนายไคร้
ประตูแดงคั้งหน้าคราเจ้าเงิน
โอ้ประตูเจ้าสุขทุกซุ้มลาย
บงกุ่มบก งามยิ่งแม่กั้งก้าน
เปลือกแก๊ซตัวร้อนผ่นระทม
แลถันทม ระทมใจอย่างใหญ่หลวง
โอ้ถันทมไม่ระทมสมสมญา
ชื่อถันทมชื่อคล้ายหมายระทม
ยางทาแก๊ซตัวระทมจิตดี
ชมชะมวง มากใบให้คุณหลาย
คัมกับหมู่น้ำเลิศ รสละมุน
นี่อีโถ พฤษภานี่น้ำวี

นิราศวังท่าห้องมองพฤกษา
มีพรรณไม้งามน่าชม
ดวงดูดีบริดีเปรมเกษมสม
มืออยู่ดมทั่วไปได้ชมกัน
ชื่อทางวิทยาศาสตร์เสริมสี่สัน
อนุรักษ์สำคัญจำมั่นใจ
ใจสองเราสักรักไม่ผลัดไส
เมื่อไม่ไซ้ทำเสนาสนทานทน
สิ่งปลูกสร้างทั่วไปได้ทุกหน
ปลูกมากล้นทางภาคเหนือเหลือประมาณ
ดอกใบชมมีค่าทางอาหาร
มีประโยชน์หลายสถานบ้านชีวี
ผลคั้นน้ำรสเลิศประเสริฐศรี
หญิงมีกรรมกินไม่ตีมีโทษพลัน
ใบพอกฝีแห้งไวใจสุขสันต์
เชิญไซ้กันคุณค่าคงมากมาย
ไม่ได้เมิลหน้าเจ้าเศร้าไม่หาย
ข้าทุกข์กายทุกข์ใจไม่คลายตรม
ดอกเป็นยาเจริญอาหารสำราญสม
ผลนิยมแก้ท้องผูกคือหยูกยา
คิดพุ่มพวงพาเทวษ ถวิลหา
แต่ตัวขำระทมตรมชีวี
ไม่นิยมปลูกไว้ให้หมองศรี
ทาแก้หิดเขากี่มีสรรพคุณ
ไซ้เป็นยาระบายคลายวิว่าวุ่น
กินกับข้าวอุ่นอุ่นแสนอุ่นใจ
ใบเป็นยาเบื่อหนูคู่บ้านได้

ทั้งเป็นยาม่าแมลงแย่งกินใบ
 โนนขนุน หนูนตักสลักจิต
 แก่นขนุนเนื้อเหลืองเลิศโอชา
 ขนุนใหญ่ยืนต้นผลอร่อย
 กินเมล็ดต้มสุกทุกวันดี
 ใบบดตำทาแผลแก้หนองได้
 เนื้อหุ้มเมล็ดยาเสริมเพิ่มพลา
 ตูถ้ำควน ชวนศึกษาหาความรู้
 ทั้งบำรุงหัวใจไตดีศรีวัน
 ต้นพลับพลึงตะลิงเห็นดอกเด่นแท้
 ใบใช้ต้มให้อาเจียนจำงติ
 พุทธรักษา ส้มเหลืองดูเรื่องถ้ำ
 เถาวัลย์รักษาโรคหืดให้พิษคลาย
 พุทธรักษา รักษาใจให้คงมั่น
 ขอเดชะพระพุทธรูปสุกฤษฎี
 โอเต่าร้าง ร้างโกธให้คิดถึง
 เต่าจะร้างอย่างไรไม่กังวล
 หมดเวลาชมพฤษภษาขอลาก่อน
 ได้ความรู้มากจริงทั้งหญิงชาย
 โอกาสหน้าหาเวลามาชมเพิ่ม
 หากผิดพลาดอย่างไรได้เมตตา

ปลูกเป็นไม้ประดับบ้านตระการตา
 โอจากโกลใจคิดคะนิงหา
 ใ้พื้ยาลองชิมชื่นชีวี
 ทหญิงหลังคลอดน้่านมน้อยพลอยสุชี
 ช่วยน้่านมมากมีเปรมปรีดา
 ยางก็ใช้ทาแผลบวมบรรเทาหนา
 รากเป็นยาบำรุงเลือดเลิศอนันต์
 เกสรไชยาชูกำลังมั่น
 เชิญปลูกกันเกิดหนಾಯ่ารอริ
 ใบพันแก้ฟกช้ำ ถ้ำสุชี
 คุณค้ำมีปลูกไว้ใ้จ่ายตาย
 เอาดอกค้ำห้ามเลือดได้ไม่เสียหลาย
 ทั้งโรคดับกัถักคลายสบายดี
 ไม่มีวันเปลี่ยนใจให้หมองศรี
 อย่าให้มีโรคภัยให้กังวล
 ยังคะนิงถึงเจ้าเฝ้าทุกหน
 พี่ไม่ว่างอย่าจนจนวันตาย
 ต้องกลับไปพำร้สอนศิษย์ทั้งหลาย
 พี่ชมมากมายชมไม่หมดหมดเวลา
 ความรู้เสริมข้อมูลพุนศึกษา
 ความรู้ร้อยหนักหนาย่่าว่าเอย

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์เจิงชัย ทองหล่อ เป็นอย่างยิ่ง และหวังว่าท่านจะกรุณาเรียงร้อย
 บทความส่งมายังคอลัมน์ *พฤษภษา วรรณศิลป์* ให้พวกเราได้มีโอกาสชื่นชมกันอีกในโอกาสต่อๆ ไป

เกร็ดความรู้

วิธีรักษาตากเกลื้อน

ตากและเกลื้อนเป็นโรคผิวหนังที่เกิดจากเชื้อรา วิธีรักษาอย่างง่าย ๆ จาก
 สมุนไพรแบบชาวบ้านที่ทำได้ไม่ยาก มีอยู่หลายวิธี แต่วิธีที่นำมาฝากสมาชิกนี้ เราจะ
 ใช้ ๒ วิธี รักษาทั้งคู่

เอาขี้ที่ใช้ปรุงอาหารนี้ละจะเลือกเอาหัวแก้ว ๆ มาตำพอแหลก แล้วนำไปแช่
 เหล้าโรง หรือแอลกอฮอล์ (สำหรับล้างแผล) ตักเล็กน้อย ปิดฝาภาชนะที่แช่ให้สนิท
 ทิ้งค้างไว้หนึ่งคืน แล้วนำเอาน้ำเหล้าหรือแอลกอฮอล์นี้มาทาตาก หรือเกลื้อน จะ
 ช่วยให้หายได้ ขี้แช่เหล้า หรือแอลกอฮอล์นี้สามารถเก็บไว้ได้นานโดยไม่เสื่อม
 คุณภาพด้วยคะ

มูมนี่มีรางวัล

สวัสดีครับน้องๆ ฉบับนี้ก็ขอต้อนรับน้องใหม่สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนด้วยนะครับ เรามีเกมเล่นสนุกและได้ความรู้มาให้อีกตามเคย น้อง ๆ อ่านพฤกษาวรรณศิลป์ประจำฉบับนี้กันทุกคนใช่ไหมครับ (อยู่หน้าที่ 10 และ 11) นั่นละครับ พี่ต้องการให้น้องช่วยหาว่าในนิราศพรรณไม้ที่อาจารย์เวียงชัย ทองหล่อ แต่งมานี้ มีต้นไม้กี่ชนิด มีสรรพคุณ อะไรบ้าง บอกมาให้ครบตามที่มิในนิราศนี้ละครับ

เช่นว่า ชื่อต้นไม้ สรรพคุณ
สะเดา ใช้ใบปรุงอาหาร, เมล็ดตำผสมน้ำมันงาแมลง ฯลฯ

ส่งคำตอบมาที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ก่อนวันที่ 15 มิถุนายน 2541 นี้ะครับ ไม่ยากเลยใช่ไหมครับ อ้อ ถ้าหากใครตอบคำถามของฉบับที่แล้วไว้ ก็ส่งมาพร้อมกัน ได้เลยนะครับ แต่อย่าลืมบอกว่าเกมไหนของฉบับนี้เท่าไรด้วยนะครับ แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า สวัสดีครับ

* อย่าลืมเขียน ชื่อ นามสกุล ชั้นปีการศึกษา โรงเรียน ที่อยู่โรงเรียนให้ชัดเจนนะครับ

พี่เต๋

ฉบับนี้ขอนำผลงานของน้องๆ สมาชิกนักพฤกษศาสตร์น้อย สาธิตจุฬาฯ ฝ่ายประถมอีก 1 ชุด ของกลุ่มกระถินณรงค์ ที่ส่งมาให้อ่านในจุดสารฯ

ภาพยามี ๑๑

ป่าไม้ของไทยนี้	นั้นมีดีเช่นรงโต
ต้นคูณมีก้านโต	และไม้หวดพญาจาง
ดาวเรืองเหลืองเรืองรอง	กระดุมทองเสียด้านาง
ต้นตึกและต้นยาง	สูงเสียดฟ้าไม้แดง

กลุ่มกระถินณรงค์

ที่ปรึกษาทางวิชาการ : ศ.พิเศษ ประชิต วานานนท์, ผศ.จิราวุฒิน จันทระประสงค์, ศ.พเยาว์ วัฒนวงษ์ญาติ, คณะอาจารย์ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะอาจารย์ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ที่ปรึกษาฝ่ายผลิตและเทคนิค : คุณธีระมานพ พิภพทองวรรณ, คุณสมศักดิ์ สิมเกิด, คุณเอกวุฒิ อนุชาตารักษ์, คุณฉวีวรรณ วุฒินุญาโณ, คุณสุนทรวิทย์ เกล็ดธำ.

ผลิตที่ : ฝ่ายผลิตสื่อฯ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10303 .

ติดต่อได้ที่ : คุณพรชัย จุฑามาศ

สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

สวนจิตรลดา อ.ราชวิถี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10303. โทร. 282 0665, 282 1850 โทรสาร. 282 0665